

Poznato je kako Društvo hrvatskih književnika djeluje u više ogranaka i da ima bogatu nakladničku djelatnost, objavljuje časopise i knjige. Recite nam više o tome, o objavljivanju knjiga posljednjih godina... Za koje autore i naslove se odlučujete, tko su urednici vaših knjižnica...

Društvo hrvatskih književnika je nezamislivo bez svojih Ogranaka. Oni vrlo kvalitetno djeluju u tzv. lokalnim sredinama, kao književnici, izdavači časopisa i knjiga. Navodim sljedeće Ogranke: Slavonsko-baranjski, Koprivničko-križevački, Istarski, Riječki, Zadarski, Južnohrvatski i Sisačko-moslavački. Neki ogranaci su vrlo djelatni i u cijelosti ispunjavaju svoju povijesnu zadaću. Bez želje povrijediti bilo koga potrebno je istaknuti Istarski ogranak koji vodi dr. sc. Boris Biletić. Nažalost, neki Ogranaci s vremenom utihnu ili u njima dođe do nesporazuma i neslaganja zbog čega ih se mora ugasiti. To se dogodilo s Varaždinsko-čakovečkim i Splitskim ogranakom. Zapravo, rad jednog Ogranaka dobrim dijelom ovisi o kreativnosti, marljivosti i diplomatskoj vještini vodećeg čovjeka. Kada se dogodi da predsjednik Ogranaka personificira svoj Ogranak, tada je njegova dužnost potpuno promašena pa čak i štetna. DHK će i dalje podržavati Ogranke jer se na taj način hrvatska književna riječ širi i proteže na cijelom hrvatskom duhovnom prostoru. Poglavitito je važno integrirati u naš rad i kolege koji stvaraju izvan Republike Hrvatske.

Društvo hrvatskih književnika, to s ponosom ističem, izdaje vrijedna djela u ediciji koja se naziva *Mala biblioteka DHK*. Nju vode Ivica Matičević i Antun Pavešković. Časopis *Most* kojemu je urednik Davor Šalat također ima vlastitu biblioteku. Ja kao predsjednik nemam utjecaja na uređivačku politiku, ali voditelji iznose svoj izdavački program pred Upravni odbor koji prihvaća predloženu listu autora za objavljivanje. DHK izdaje književni časopis *Republika* koji uređuju Božidar Petrač i Tin Lemac. Upravi odbor je prihvatio njihov program i nakon toga predsjednik se nema pravo miješati u taj program.

Zamjetna je intenzivna međukulturna i međudržavna suradnja, čemu sigurno pridonosi Vaš smisao za diplomaciju, bili ste veleposlanik u Ukrajini... Agilne su vaše kolegice i kolege – dr. Željka Lovrenčić, mr. sc. Božidar Petrač i dr. ... Recite nam više o tim projektima.

DHK je članica Međueuropske udruge književnika koja okuplja slične udruge iz 33 zemlje. Održavamo i brojne kontakte sa sličnim udrugama. Nekada uspješnije a nekada s manje uspjeha. Nažalost, za sve projekte moramo dobiti financijska sredstva iz Ministarstva kulture. DHK održava dobre, kazali bismo diplomatske odnose s nekim sličnim društvima u Europi. Našu tzv. vanjskopolitičku djelatnost uskladili smo s Ministarstvom vanjskih i europskih poslova. Kao primjer istaknuo bih dobru suradnju s kolegama iz Bugarske.

Spomenuli ste neke istaknute članove koji su dali vidan doprinos međunarodnoj afirmaciji hrvatske književnosti. Uz kolegicu Lovrenčić koja je iznimno zaslužna za afirmaciju hrvatske književnosti na španjolskom govornom području kao prevoditeljica, ali i kao književnica, te Božidara Petrača koji je svojim sjajnim antologijama, a u posljednje vrijeme i s uspješnim ubaštinjavanjem naših književnika koji su živjeli u dijaspori, dao veliki doprinos afirmaciji hrvatske književnosti. Treba spomenuti i još neke kolege, npr. kolegu Borisa Perića koji je svojim prijevodima Krležu vrlo uspješno predstavio opus ovoga knji-

ževnika u Austriji. Kolega Domagoj Biletić vrlo dobro djeluje u europskom kontekstu, Dijana Burazer objavljivanjem knjiga norveških autora približava nas književnosti ovoga naroda. Božidar Brezinščak Bagola kontinuirano godinama prevodi slovenske autore i hrvatske predstavlja u Sloveniji. Mirko Čurić organizira u Budimpešti susrete hrvatskih književnika iz pet zemalja s tamošnjim sunarodnjacima. Južnohrvatski ogranak je uspio okupiti hrvatske književnike iz Italije, Molisea, Crne Gore (Boka Kotorska), Bosne i Hercegovine (Hercegovina) i Dubrovačko neretvanske županije u Hrvatskoj, itd.

Ovih je dana na crnogorskoj televiziji promovirana i hrvatska panorama suvremenoga pjesništva, imate razvijenu suradnju i s Hrvatima u Boki kotorskoj, odnosno Crnoj Gori, ali i s crnogorskim književnicima. Recite nam više o tim vezama.

Istina, veliki je uspjeh postignut objavljivanjem panorame hrvatskog suvremenog pjesništva dr. Željke Lovrenčić i Božidara Petrača u Crnoj Gori u suradnji s tamošnjom Nacionalnom knjižnicom. Treba istaknuti kako je prije toga Božidar Petrač učinio fundamentalan „proboj“ u Crnoj Gori sjajnim monografijama o Viktoru Vidi, a sada i o Luki Brajnoviću. Ne smijemo zaboraviti ni radove prof. dr. sc. Vande Babić, a prije toga i povijest srednjovjekovne poezije Hrvata u Boki koju su napisali Slobodan Prosperov Novak, Ivo Banac i Branimir Sbutega.

Ove godine Malkica Dugeč i akademik Josip Pečarić objavili su monografiju o Vjenceslavu Čičeku, velikom hrvatskom pjesniku iz Boke kotorske. Da budem nesroman upravo je iz tiska izašlo drugo promijenjeno izdanje moje knjige o Boki kotorskoj.

Njegovate i književnost mladih, dodjeljujete Nagradu Slavić za najbolji autorski prvijenac. Za godinu 2019. Nagradu je dobila Luiza Bouharaoua za knjigu: Jesmo li to bili mi (Jesenski i Turk, Zagreb, 2019.) U obrazloženju se navodi kako je to sjetna i intimna priča o ljubavi i prijateljstvu, a na trenutke gorka i otvorena kritika suvremenog hrvatskog društva. Pratite li pomno stvaralaštvo mladih i zamjećujete li promjene, jesu li teme suvremenije, likovi drugačiji... u književnosti se uvijek okreću oko ljubavi, ili pak položaja pojedinca u društvu ... ili?

Nažalost, ne pratim sustavno književno stvaralaštvo najmladih autora. Ali ono što mi je poznato je vrlo zanimljivo, ali i zabrinjavajuće: utjecaj nihilista, kozmopolita i ljudi kojima je glavna tema destrukcija.

Prečesto prevladava takav utjecaj njihovih starijih kolega.

Vrstan ste prevoditelj a pišete i poeziju. Imate li vremena za prevođenje? Prevodite li s ukrajinskog i ruskog još uvijek s Jelenom Zaričnjom? Preveli ste puno židovskih pjesnika, a među njima ste prevodili i poeziju Yehude Amichajja, kojeg smatram jednim od najzanimljivijih pjesnika i čije pjesme još uvijek doživljam kao otkriće. Njegovo poimanje vremena, bez vremenskih granica, bez jasnih prijelaza iz prošlosti, sadašnjosti, u budućnost... njegova angažiranost, odnos prema državama Izraelu i Palestini... pjesme o ratu... Objavili ste prijevod razgovora s njime objavljen u The Timesu? Što je Vas privuklo tom pjesniku, toj jedinstvenoj poetici?

Hvala na podsjećanju. Da budem nesroman, imam, možda najbogatiju judaiku kod nas. Jehuda Amihaj je veliko pjesničko ime. Jelena Zaričnaja i ja uputili smo se u neizvjestan pothvat: prevesti veliko ime preko jezika posrednika. To je značilo proučiti Amihajev opus na svim jezicima koje smo zajednički poznavali, konkretno na ruskom, ukrajinskom, poljskom, češkom, slovačko, bugarskom, srpskom i makedonskom, uz, naravno, engleski. No, najprije je trebalo proučiti njegovu estetiku i poetiku. To je važno znati kod židovskih pjesnika koji su stvarali na suvremenom ivritu, zbog toga što ih je većina podrijetlom iz Ruske Imperije, odnosno Rusije i Ukrajine zbog čega su usvojili poetiku ruske pjesničke tradicije. Drugi krug pripada onima iz Njemačke koju su usvojili njemačku pjesničku tradiciju, dok Sabre pokušavaju pronaći vlastiti poetski rukopis, Amihaj pripada njemačkoj struji, uostalom kao u prozi, npr. Franz Kafka. Neki su prijevodi Amihajeve poezije bili potpuno beskorisni, poglavito kod prevoditelja koji ne poznaju Toru. Knjizi Amihajevih pjesama dali smo naslov „Moje srce, Istok, Zapad“. Predstavljena je u Društvu izraelskih književnika u Tel Avivu, ali i u obiteljskoj kući pokojnog pjesnika, u Jeruzalemu.

Nakon Amihaja, ohrabрили smo se i preveli oko stotinjak židovskih pjesnik i objavili ih u knjizi „55 suvremenih židovskih pjesnika“. To je fundamentalno djelo za poznavanje književnosti suvremenog Izraela. Treća knjiga koju smo preveli bila je zbirka „Čudni Ljudi“, židovskog pjesnika-začinjavca i velikog rodoljuba, Nata Altermana. Od hrvatskih Židova, za tisak pripremio sam i popratio iscrpnom studijom o cionizmu, knjigu putopisa Ezre Ukrainčika „Erec Izrael 1921.-1024.“, a upravo treba izaći njegov roman „Obitelj Sorg“ o Židovima u Daruvaru. Za objavljivanje je spremna knjiga ukrajinskog židovskog pjesnika Aleksandra Šimonovića Korotka, „Pljesak mrtvih ruku“ koju smo, također preveli Jelena Zaričnaja i moja malenkost. Imam u rukopisu zbirku prijevoda ruskih autora na temu pravoslavlja, uključujući i životopise nekih velikih svetaca. Sa slovenskog sam preveo zbirku pjesama katoličke književnice Mile Dragar.

Zanimljivo je i čini mi se točno njegovo razmišljanje o politici, o tome kako se prave pjesme bave ljudskim odgovorom na pitanja stvarnosti, a politika je dio stvarnosti i dio povijesti u nastajanju: „Prije svega, tko čita moje pjesme nikada ne bi mogao doći do fundamentalističkog, apsolutističkog razmišljanja. Ako nekoga privlači moja poezija, on ili ona prihvaća svu metaforičku pozadinu pisanja protiv nasilja. Suočavanje s političkom stvarnošću je dio onoga što je potrebno učiniti da opstanete kao normalno ljudsko biće. Morate priznati politički realitet. Postoji stara židovska poslovice: ako želite zadovoljiti vruga, uzmite ga sa sobom u sinagogu. Pokušajte maštovito utjecati na zlo politike u sebi, - dati mu ljudski oblik. To je moj stav prema politici. Često sam rekao da je sva poezija politička. To je zato što se prave pjesme bave ljudskim odgovorom na pitanja stvarnosti, a politika je dio stvarnosti, dio povijesti u nastajanju. Čak i ako je pjesnik piše kako sjedi u staklenoj kući i pije čaj, odražava politiku“. Kako se hrvatski književnici odnose prema hrvatskoj politici i jesu li dostatno angažirani kao intelektualci u tome smislu ili i dalje možemo govoriti o hrvatskoj šutnji?

- Čestitam na citatu. Moram odati malu tajnu: ni Jehuda Amihaj nije bio oduševljen svojim političarima. Kao mirotvorac i ne-cionist stalno im je prigovarao, što je rezultiralo problemima koje je imao s plaćanjem liječenja posljednjih godina života. Gospođa Hanna se žalila kako njihovu kuću Država ne kani pretvoriti u memorijalni muzej premda je Amihaj to zaslužio. Naši su književnici sudjelovali u stvaranju suverene Republike Hrvatske i obnašali državne dužnosti od najviših, do općinskih. Po tome smo slični Ukrajini. Podsjećam: članovi DHK tada su bili akademik Tuđman, akademik Dubravko Jelčić, akademik Vlatko Pavletić, akademik Dalibor Brozović, akademik Stjepan Babić, akademik Ante Stamać, akademik Nedjeljko Mihanović, akademik Željko Reiner, akademik Ivan Aralica, Milivoj Slaviček, Ivo Sanader, Slobodan Prosperov Novak, Ivan Tolj, Neven Jurica, Zdravko Gavran, Miro Međimorec, Božidar Petrač, Zvonimir Bartolić, Julije Derossi, Božidar Brezinščak Bagola, Ante Matić, Tomislav Marijan Bilosnić, Stjepan Šešelj, Stipe Čuić, Marija Peakić-Mikuljan, Anto Kovačević, Dubravko Horvatić, Veljko Barbieri, Dubravko Jelčić Bužimski, Ivana Šojat, Vlado Gotovac, Zdravko Sančević, Anđelko Vuletić, moja malenkost, itd. Bilo je i onih na drugoj strani. Hvala Bogu u manjini. Njihov reprezentant je Goran Babić. Danas je u politici daleko manje književnika. Ako izuzmemo akademika Reinera, bojim se dalje nabrajati. Osim kolege Drage Štambuka, nema ih više ni u diplomaciji. I to mnogo kazuje o Državi koja više cijeni implementatore od kreatora.

Prisjetimo se 60-ih i 70-ih godina prošloga stoljeća i Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika... buđenju nacionalne svijesti, izvrsnih hrvatskih autora, koji su bili zasićeni jugoslavenskom dominacijom. Zbog svoga buđenja mnogi su bili osuđeni i na zatvorske kazne, ili zbog pisanja u Hrvatskom tjedniku... ti počeci demokratizacije nastavili su se i finalizirali devedesetih, stvaranjem slobodne i neovisne Republike Hrvatske, obranjene krvlju u navali velikosrpske agresije... Proživjeli ste sva ta zbivanja... Kakvo je to bilo vrijeme, osjećate li malo nostalgije na neki način?